

БАНКЕТНА ПРОМОВА ЯК РІЗНОВИД ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ

У роботі подано визначення банкетної промови як різновиду публічного виступу. Охарактеризовано основні її кваліфікаційні ознаки та композиційну побудову – на матеріалі промов, виголошених на Нобелівському банкеті.

Ключові слова: банкетна промова, Нобелівський банкет, публічний виступ.

The article defines a banquet speech as a type of public speech. Its main qualification features and compositional structure are characterised on the basis of speeches delivered at the Nobel Banquet.

Keywords: banquet speech, Nobel banquet, public speech.

Так звана banquet speech / банкетна промова може бути охарактеризована як короткий, однак інформаційно та емоційно насичений урочистий публічний виступ, виголошуваний у межах нагородно-церемонійного дискурсу (на матеріалі нашого дослідження – зокрема лауреатом тої чи тої категорії на Nobel Prize banquet / Нобелівському банкеті (одному з обов'язкових заходів вручення Нобелівської премії, урочистій вечері в присутності королівської родини та понад 1000 почесних гостей)).

Як різновид публічного виступу банкетна промова має такі кваліфікаційні ознаки [1; 2; 3; 4]:

- безпосередній зв'язок із реципієнтами-слухачами (і виголошувач банкетної промови, і його аудиторія, як правило, під час презентації промови перебувають в одному фізичному часі й просторі);
- апеляція до великої аудиторії (традиційно виголошувана перед досить великою / дуже великою аудиторією);
- конкретна ситуативність (промова, зазвичай, готується й виголошується у певній, завчасно спланованій ситуації офіційного характеру — у нашому випадку, яка являє собою одну з важливих «ніш» нагородно-церемонійного дискурсу);
- мовленнєвий характер (що є причиною і результатом майстерного використання різних форм людського мислення та мовних засобів вираження);
- орієнтація на усну форму викладу (однак письмова форма теж може супроводжувати промову: промовець готує текст заздалегідь у письмовій формі; виголошуючи промову, може використовувати письмові нотатки або ж супроводжувати свій усний виступ презентацією основних положень промови в письмовій формі);
- певна театральність, невимушеність, показова природність (оскільки промова є заздалегідь підготовленим актом публічного виступу, промовець здатен під час нього продемонструвати свої найкращі комунікативно-риторичні якості, презентувати колективному співрозмовнику (аудиторії) свій найбільш вигідний і позитивний образ);
- поєднання монологічного викладу з діалогічним дискурсивно-прагматичним спрямуванням (безпосередньо промова реалізується у формі монологу, однак може мати елементи діалогічності — для активації уваги слухачів, отримання від них необхідного промовцю фідбеку на висловлюване тощо);
- синтез вербальних і паравербальних засобів впливу на аудиторію (у промові традиційним є застосування цілого набору

образно-виражальних мовних, звукових засобів, які промовець доповнює рядом специфічних екстралінгвістичних, візуальних — зовнішній вигляд, одяг, постава, жести, міміка, інтонування, фон тощо);

- спланованість, продуманість, підготовленість (як правило, промова виголошується за заздалегідь ретельно створеним сценарієм).

Банкетна промова як різновид публічного виступу має чітко структуровану, вироблену роками існування Нобелівської премії, традиційну композиційну побудову — вступ, головну частину, висновки.

Вступ традиційно починається із загальноприйнятого, типового, повсякчас повторюваного кожним лауреатом в умовах аналізованого дискурсу звертання «*Your Majesties, Your Royal Highnesses, Excellences, Dear laureates, Ladies and gentlemen*» та містить формулу офіційної подяки творцям зазначеного дискурсу (яка інколи може поширюватися, охоплюючи інших важливих для оратора осіб, установи тощо): «*On behalf of Prof Drew Weissman and myself, we wish to thank the Nobel Assembly at the Karolinska Institutet and the Nobel Foundation for awarding us the 2023 Nobel Prize in Physiology or Medicine*» (<https://www.nobelprize.org/prizes/medicine/2023/kariko/speech/>).

Головна частина банкетної промови — саме той її компонент, що є унікальним, неповторюваним і цікавим в аспекті змістового, ідейного наповнення. Може містити:

- опис емоційних переживань і вражень оратора, спричинених урочистістю моменту: «*Many years ago, I saw myself — not in a dream, or in a daydream, more like in a vision — walking along the side of a road leading to the centre of a town. When I saw myself there, some day in the future, I saw myself walking as someone who had received the Nobel Prize in Literature. Because of this vision — to be honest with you, I felt rather sure that I one day*

would be standing here» (<https://www.nobelprize.org/prizes/literature/2023/fosse/speech/>);

- опис історії, що привела до отримання премії та специфіки того чи того відкриття / досягнення тощо: «*Importantly to us, this award also recognizes the fellow scientists who worked diligently over decades to help build the foundation for our work that led to the development of COVID-19 mRNA vaccines. The anecdote is true, we met at a xerox machine in the hallway of a Medical School building at the University of Pennsylvania in 1997. No, we didn't wrestle with each other to get access to the copy machine, it is a made-up story. Instead, Drew and I started to work together, shoulder-to-shoulder through many decades*» (<https://www.nobelprize.org/prizes/medicine/2023/kariko/speech/>);
- репліку, яка покликана продемонструвати, що поточне преміювання – здобуток усієї галузі (преміальної категорії конкурсантів), а не одноосібне: «*It is a great privilege for us to belong to this most outstanding group of scientists who have received this award*» (<https://www.nobelprize.org/prizes/medicine/2023/kariko/speech/>).

Висновки «замикають» кільцеву побудову банкетної промови, повторюючи формулу подяки, яка, утім, є більш інтимізованою, персоналізованою, адже лауреат дякує не тільки організаторам, а родині, близьким, Богу, людству тощо: «*Thank you to the Nobel Foundation for organizing everything so well. Thank you to the Swedish Academy for awarding me the Nobel Prize in Literature. And thanks be to God*» (<https://www.nobelprize.org/prizes/literature/2023/fosse/speech/>).

Отже, банкетна промова як різновид публічного виступу має чітко й традиційно детерміновані кваліфікаційні ознаки та композиційні особливості.

Список використаних джерел

1. Гамова Г. І. Публічний виступ як реалізація ораторської майстерності. *Лінгвістичні дослідження*. 2019. Вип. 50. С. 156–165.
2. Кузєбна В. В., Грєчуха Л. О. Публічний виступ: структура, функції та форми. *Modern Engineering and Innovative Technologies*. 2021. № 15, Р. 4. С. 82–86.
3. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Риторика» для студентів I курсу денної та заочної форм навчання за напрямом підготовки 6.020303 – «Філологія» / уклад. І. І. Пірог. Кременчук, 2011. 94 с.
4. Онкович Г. В., Онкович А. Д. Новітні жанри публічних виступів. *Обрії друкарства*. 2021. № 1 (9). С. 217–233.